

АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ

проекту наказу Міністерства економіки та довкілля України «Про затвердження Методики розрахунку збитків, завданих водокористувачам припиненням права або зміною умов спеціального водокористування»

I. Визначення проблеми

Проект наказу Міністерства економіки та довкілля України «Про затвердження Методики розрахунку збитків, завданих водокористувачам припиненням права або зміною умов спеціального водокористування» (далі – проект акта) розроблено на виконання пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2026 № 534 «Про внесення змін до Порядку відшкодування збитків, завданих водокористувачам припиненням права або зміною умов спеціального водокористування» (далі – Постанова).

Постановою внесено зміни до Порядку відшкодування збитків, завданих водокористувачам припиненням права або зміною умов спеціального водокористування, які скасували застарілі вимоги щодо «екологічної експертизи» (яка не існує з 2017 року) та повністю узгоджено процедуру із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» та Цивільним кодексом України.

Порядок створює економічний запобіжник проти безвідповідального водокористування. Підприємства, які інвестують у виробництво, захищені від наслідків нанесених третіми особами збитків.

Методика застосовуватиметься водокористувачами, яким було завдано збитків припиненням права на спеціальне водокористування або зміною умов спеціального водокористування і буде обов'язковою для використання під час визначення вартісної оцінки таких збитків.

Відповідно до проекту акта відшкодуванню підлягають:

втррати, яких зазнав водокористувач внаслідок припинення права на спеціальне водокористування або зміни умов спеціального водокористування, а також витрати, які водокористувач повинен зробити для відновлення права на спеціальне водокористування та умов спеціального водокористування (реальні збитки);

доходи, які водокористувач міг би реально одержати за звичайних обставин, якби його право на спеціальне водокористування не було припинено або умови спеціального водокористування не були змінені (упущена вигода).

Проектом акта встановлюється методика розрахунку розміру збитків, завданих припиненням права спеціального водокористування та зміни умов спеціального водокористування і відповідно до запропонованих формул проводитиметься розрахунок їх розміру.

Таким чином, юридичні та фізичні особи (водокористувачі) матимуть змогу самостійно провести розрахунок завданих їм збитків в рамках досудового врегулювання спору або для вирішення спорів у судовому порядку.

Враховуючи зазначене, а також з метою дотримання принципів державної регуляторної політики, зокрема: доцільності (обґрунтована необхідність державного регулювання господарських відносин з метою вирішення існуючої проблеми); адекватності (відповідність форм та рівня державного регулювання господарських відносин потребі у вирішенні існуючої проблеми та ринковим вимогам з урахуванням усіх прийнятних альтернатив); ефективності (забезпечення досягнення внаслідок дії регуляторного акта максимально можливих позитивних результатів за рахунок мінімально необхідних витрат ресурсів суб'єктів господарювання, громадян та держави); збалансованості (забезпечення у регуляторній діяльності балансу інтересів суб'єктів господарювання, громадян та держави); передбачуваності (послідовність регуляторної діяльності, відповідність її цілям державної політики, а також планам з підготовки проєктів регуляторних актів, що дозволяє суб'єктам господарювання здійснювати планування їхньої діяльності); прозорості та врахування громадської думки (відкритість для фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань дій регуляторних органів на всіх етапах їх регуляторної діяльності, обов'язковий розгляд регуляторними органами ініціатив, зауважень та пропозицій, наданих у встановленому законом порядку фізичними та юридичними особами, їх об'єднаннями, обов'язковість і своєчасність доведення прийнятих регуляторних актів до відома фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань, інформування громадськості про здійснення регуляторної діяльності, Мінекономіки підготовлено проєкт акта, яким передбачено затвердити Методику розрахунку збитків, завданих водокористувачам припиненням права або зміною умов спеціального водокористування, яка визначає механізм розрахунку збитків, завданих водокористувачам внаслідок припинення права або зміни умов спеціального водокористування.

Реалізація проєкту акта вплине на:

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни	+	-
Держава	+	-
Суб'єкт господарювання	+	-

Проблема, яку пропонується врегулювати в результаті прийняття регуляторного акта, є важливою і не може бути розв'язана за допомогою ринкових механізмів, оскільки необхідно забезпечити правову визначеність щодо механізму розрахунку збитків, завданих водокористувачам внаслідок припинення права або зміни умов спеціального водокористування.

II. Цілі державного регулювання

Основними цілями державного регулювання є підвищення правової визначеності щодо:

- підстав для відшкодування збитків;
- методу розрахунку розміру збитків.

Таким чином, основні цілі державного регулювання полягають в усуненні правової і процедурної невизначеності та актуалізації діючого нормативно – правового акту до чинного законодавства.

III. Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

1. Визначення альтернативних способів

Вид альтернативи	Опис альтернативи
Альтернатива 1.	Залишення існуючої на даний момент ситуації без змін Не забезпечує належну процедуру врегулювання питання відшкодування збитків, завданих водокористувачам припиненням права або зміною умов спеціального водокористування.
Альтернатива 2.	Прийняття проєкту акта. Реалізація проєкту акта визначить механізм розрахунку збитків, завданих водокористувачам внаслідок припинення права або зміни умов спеціального водокористування. Водокористувач, чий права на спеціальне водокористування будуть припинені, або змінені умови спеціального водокористування, зможе самостійно визначити розмір завданих йому збитків для досудового врегулювання спору або у судовому порядку.

Інші способи, що не передбачають розроблення та прийняття зазначеного проєкту акта, є неприйнятими, оскільки врегулювання питання відшкодування збитків, завданих водокористувачам припиненням права або зміною умов спеціального водокористування, лежить передусім у правовій площині.

2. Оцінка вибраних альтернативних способів досягнення цілей.

Оцінка впливу на сферу інтересів держави:

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1.	Відсутні	У разі збереження ситуації, яка існує на цей час, не буде досягнуто цілей державного регулювання. Відсутність технічного інструменту обчислення грошового еквіваленту правила «порушник платить» призводить до не вирішених судових спорів через недоведеність розміру збитків, зростання корупційних ризиків при оцінюванні збитків та

		втрати Державного інструменту впливу на ощадливе водокористування.
Альтернатива 2.	Прийняття проєкту акта матиме позитивний вплив на інтереси держави. Зазначені зміни мають комплексний вплив на сферу інтересів держави, вони сприяють зменшенню фінансового навантаження, забезпеченню екологічної безпеки та сталому управлінню водними ресурсами.	Відсутні

Оцінка впливу на сферу інтересів громадян:

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1.	Відсутні	Відсутність механізму розрахунку збитків, завданих водокористувачам внаслідок припинення права або зміни умов спеціального водокористування неузгодженості дій заінтересованих органів державної влади, відсутність достатньої інформації для громадян про права та обов'язки, можуть призвести до судових оскаржень прийнятих рішень та непередбачуваних фінансових витрат на них.
Альтернатива 2.	Прийняття проєкту акта матиме позитивний вплив на інтереси громадян, допоможе уникнути непорозумінь при застосуванні Порядку. Юридичні та фізичні особи матимуть змогу самостійно провести розрахунок завданих їм збитків в рамках досудового врегулювання спору, а також для вирішення спорів у судовому порядку.	Відсутні

Оцінка впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання

Показник	Великі	Середні	Малі	Мікро	Разом
Кількість суб'єктів господарювання, що	11187	7962	2674	3098**	24921

підпадають під дію регулювання, одиниць*					
Питома вага групи у загальній кількості, відсотків	44,89	31,95	10,73	12,43	100

*Дані про кількість водокористувачів відповідно до Порталу електронних послуг Держводагентства.

**3098 водокористувачів – це фізичні особи (громадяни), що здійснюють свою діяльність на підставі дозволів на спеціальне водокористування.

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1.	Відсутні	Відсутність механізму розрахунку збитків, завданих водокористувачам внаслідок припинення права або зміни умов спеціального водокористування неузгодженості дій заінтересованих органів державної влади, відсутність достатньої інформації для суб'єктів господарювання про права та обов'язки, можуть призвести до судових оскаржень прийнятих рішень та непередбачуваних фінансових витрат на них.
Альтернатива 2.	Прийняття нормативного акту матиме позитивний вплив на діяльність суб'єктів господарювання, оскільки дозволяє самостійно розраховувати та вимагати відшкодування втрат, яких він зазнав припинення права спеціального водокористування	Відсутні.

ВИТРАТИ

на одного суб'єкта господарювання великого і середнього підприємництва, які виникають внаслідок дії регуляторного акта

Порядковий номер	Витрати	За перший рік
1	На ознайомлення із нормативним актом	26 грн
2	РАЗОМ	26 грн
3	Кількість суб'єктів господарювання великого та середнього підприємництва, на яких буде поширено регулювання, одиниць	19149

4	Сумарні витрати суб'єктів господарювання великого та середнього підприємництва, на виконання регулювання (вартість регулювання) (рядок 2 x рядок 3), гривень	497 874 грн
---	--	-------------

Відповідно Закону України “Про Державний бюджет на 2026 рік” встановлено, що з 1 січня 2026 року мінімальна заробітна плата у погодинному розмірі - 52 гривні.

На ознайомлення із нормативним актом необхідно 0,5 год = 26 грн

Сумарні витрати за альтернативами	Сума витрат, гривень
Альтернатива 1. Сумарні витрати для суб'єктів господарювання великого і середнього підприємництва згідно з додатком 2 до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта	-
Альтернатива 2. Сумарні витрати для суб'єктів господарювання великого і середнього підприємництва згідно з додатком 2 до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта	497 874 грн

IV. Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей

За результатами опрацювання альтернативних способів досягнення цілей державного регулювання здійснено вибір оптимального альтернативного способу з урахуванням системи бальної оцінки ступеня досягнення визначених цілей.

Рейтинг результативності (досягнення цілей під час вирішення проблеми)	База результативності (за чотирибальною системою оцінки)	Коментарі щодо присвоєння відповідного балу
Альтернатива 1.	1	Відсутність законного, прозорого та зрозумілого механізму повернення втрачених коштів. Без єдиного затвердженого алгоритму бізнес і громадяни не мають юридичної опори для доведення точного розміру своїх збитків перед судами, страховими компаніями чи міжнародними фондами.
Альтернатива 2.	3	Проект акта встановлює чіткий механізм компенсацій із суто декларативного статусу в дієвий юридичний інструмент, де збитки стягуються безпосередньо з винуватця-

		порушника, а не за кошти держбюджету. Крім покриття реальних матеріальних збитків Методика офіційно дозволяє розраховувати та вимагати компенсацію за недоотриманий прибуток через вимушений простій чи обмеження бізнесу. Проект акта захищає сумлінних підприємців, оскільки збитки не компенсуються лише у випадку, якщо право на водокористування було припинено з вини самого водокористувача чи за його клопотанням. Повна узгодженість із чинними нормами Цивільного і Водного кодексів, а також Законом «Про оцінку впливу на довкілля».
--	--	--

Рейтинг результативності	Вигоди (підсумок)	Витрати (підсумок)	Обґрунтування відповідного місця альтернативи у рейтингу
Альтернатива 1	Відсутні.	Законодавче право на компенсацію згідно зі статтею 57 Водного кодексу України залишається нереалізованим через відсутність затверджених формул і критеріїв.	Відсутність законного, прозорого та зрозумілого механізму повернення втрачених коштів або майна. Без єдиного затвердженого алгоритму бізнес і громадяни не мають юридичної опори для доведення точного розміру своїх втрат перед судами, страховими компаніями чи міжнародними фондами. Висновок: аналіз результативності акта вказує на відсутність вигод для всіх груп (держави, суб'єктів господарювання, громадян).

Альтернатива 2	Відповідність вимогам законодавства та врегулювання питання щодо реалізації положень статті 57 Водного кодексу України та Кодексу та постанови КМУ від 14.08.1996 № 966.	Відсутні.	Проект акта встановлює чіткий механізм компенсацій із суто декларативного статусу в дієвий юридичний інструмент, де збитки стягуються безпосередньо з винуватця-порушника, а не за кошти держбюджету. Крім покриття реальних матеріальних збитків Методика офіційно дозволяє розраховувати та вимагати компенсацію за недоотриманий прибуток через вимушений простій чи обмеження бізнесу. Проект акта захищає сумлінних підприємців, оскільки збитки не компенсуються лише у випадку, якщо право на водокористування було припинено з вини самого водокористувача чи за його клопотанням. Повна узгодженість із чинними нормами Цивільного і Водного кодексів, а також Законом «Про оцінку впливу на довкілля». Висновок: аналіз результативності акта вказує на соціальну і економічну доцільність такого регулювання, що матиме позитивний вплив на інтереси різних груп, з найменшими грошовими витратами для держави, суб'єктів господарювання, громадян.
-----------------------	--	-----------	--

Рейтинг	Аргументи щодо переваги обраної альтернативи/причини відмови від альтернативи	Оцінка ризику зовнішніх чинників на дію запропонованого
----------------	--	--

		регуляторного акта
Альтернатива 1	Переваги відсутні. Така альтернатива не сприятиме досягненню цілей державного регулювання. Залишаються проблеми, зазначені у розділі 1 Аналізу.	Неузгодженість дій заінтересованих органів державної влади можуть призвести до зловживань зі сторони суб'єктів господарювання щодо отримання від держави компенсації за втрати спричинені непередбачуваними наслідками. Без єдиного затвердженого алгоритму бізнес і громадяни не мають юридичної опори для доведення точного розміру своїх втрат перед судами, страховими компаніями чи міжнародними фондами
Альтернатива 2	Перевага даної альтернативи полягає в тому, що прийняття проекту акта повною мірою вирішує проблему. Така альтернатива є найбільш оптимальною, оскільки забезпечить приведення у відповідність до норм чинного законодавства постанови КМУ від 29.04.2026 № 534 та сприятиме досягненню цілей державного регулювання.	Відсутні.

V. Механізм та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми

Механізмом, який забезпечить розв'язання проблеми, є прийняття проекту наказу Міністерства економіки та довкілля України «Про затвердження Методики розрахунку збитків, завданих водокористувачам припиненням права або зміною умов спеціального водокористування».

Метою прийняття проекту акта є врегулювання таких питань:

1. Виконання пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2026 № 534 «Про внесення змін до Порядку відшкодування збитків, завданих водокористувачам припиненням права або зміною умов спеціального водокористування»;

2. Правове забезпечення зменшення фінансового навантаження на державу. Зняття зобов'язання за відшкодування збитків зменшує потенційні витрати з державного бюджету.

3. Забезпечення правової визначеності вартості оцінки завданих збитків у грошовому виразі національної валюти України, у відносинах між водокористувачами.

Загалом, метою цих змін є створення більш справедливого, об'єктивного та відповідного механізму регулювання відносин у сфері спеціального водокористування, де фінансові наслідки неправомірних дій покладаються на винних осіб, а встановлення фактів порушень здійснюється кваліфікованими органами на регіональному рівні.

VI. Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні впроваджувати або виконувати ці вимоги.

БЮДЖЕТНІ ВИТРАТИ на адміністрування регулювання для суб'єктів великого і середнього підприємництва

Державний орган, для якого здійснюється розрахунок адміністрування регулювання: Державне агентство водних ресурсів України.

Процедура регулювання суб'єктів великого і середнього підприємництва (розрахунок на одного типового суб'єкта господарювання)	Планові витрати часу на процедуру, годин	Вартість часу співробітника органу державної влади відповідної категорії (заробітна плата), гривень	Оцінка кількості процедур за рік, що припадають на одного суб'єкта	Оцінка кількості суб'єктів, що підпадають під дію процедури регулювання	Витрати на адміністрування регулювання* (за рік), гривень
1. Ознайомлення з нормативним актом	0,5	225	1	128	14 400 грн

Сумарні витрати за альтернативами	Сума витрат, гривень
Альтернатива 1. Сумарні витрати для держави згідно з додатком 2 до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта	-
Альтернатива 2. Сумарні витрати для держави згідно з додатком 2 до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта	14 400 грн

Розрахунок витрат на запровадження державного регулювання для суб'єктів малого підприємництва (Тест малого підприємництва).

ТЕСТ

малого підприємництва (М-Тест)

1. Консультації з представниками мікро – та малого підприємництва щодо оцінки впливу регулювання.

За 2025 рік Держводагентством прийнято 13453 звіти про використання води згідно форми звітності № 2ТП-водгосп (річна).

Загальна кількість водокористувачів, що здійснюють свою діяльність на підставі дозволів на спеціальне водокористування становить 24921.

2. Вимірювання впливу регулювання на суб'єктів малого підприємництва:

Кількість суб'єктів малого підприємництва, на яких поширюється регулювання: 5772 водокористувача, у тому числі малого підприємництва 2674 водокористувачі та мікропідприємництва 3098 водокористувачів;

питома вага суб'єктів малого підприємництва у загальній кількості суб'єктів господарювання, на яких проблема справляє вплив – 23,16 %.

3. Розрахунок витрат суб'єктів малого підприємництва на виконання регулювання.

У розрахунку вартості 1 години роботи використано вартість 1 години роботи, яка відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік», з 1 січня 2026 року становить – 52 грн.

Первинна інформація про вимоги регулювання може бути отримана за результатами пошуку наказу Міністерства економіки та довкілля України «Про затвердження Методики розрахунку збитків, завданих водокористувачам припиненням права або зміною умов спеціального водокористування».

Інформація про розмір часу, який витрачається суб'єктами на отримання зазначеної інформації, є оціночною.

Оцінка вартості адміністративних процедур суб'єктів малого підприємництва щодо виконання регулювання та звітування

1.	Процедури отримання первинної інформації про вимоги регулювання Формула: витрати часу на отримання інформації про регулювання X вартість часу суб'єкта малого підприємництва (заробітна плата) X оціночна кількість форм	0,5 год. (час, який витрачається с/г на пошук нормативно-правового акту в мережі Інтернет та ознайомлення з ним; за результатами консультацій) X 52,00 грн. = 26,00 грн.	0,00 грн. (припущено, що суб'єкт повинен виконувати вимоги регулювання лише в перший рік; за результатами консультацій)	26,00 грн.
2.	Разом, гривень	26,00 грн	X	X
3.	Кількість суб'єктів малого підприємництва, що повинні виконати вимоги регулювання, одиниць.	5772	X	X
4.	Сумарно, гривень	150 072 грн	X	150 072 грн

Реалізація регуляторного акта не потребуватиме додаткових бюджетних витрат і ресурсів на адміністрування регулювання органами виконавчої влади чи органами місцевого самоврядування.

Державне регулювання не передбачає утворення нового державного органу (або нового структурного підрозділу діючого органу).

Розрахунок витрат суб'єктів малого та мікро-підприємництва на виконання вимог регулювання (Додаток 4 (Тест малого підприємництва) до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта), проведено в межах даного аналізу.

4. Розрахунок сумарних витрат суб'єктів малого підприємництва, що виникають на виконання вимог регулювання.

Порядковий номер	Показник	Перший рік регулювання (стартовий)
1	Оцінка "прямих" витрат суб'єктів малого підприємництва на виконання регулювання	-
2	Оцінка вартості адміністративних процедур для суб'єктів малого підприємництва щодо виконання регулювання та звітування	150 072 грн
3	Сумарні витрати малого підприємництва на виконання запланованого регулювання	150 072 грн

4	Бюджетні витрати на адміністрування регулювання суб'єктів малого підприємництва	-
5	Сумарні витрати на виконання запланованого регулювання	150 072 грн

5. Розроблення коригуючих (пом'якшувальних) заходів для малого підприємництва щодо запропонованого регулювання не передбачається.

Висновок:

Розрахунок очікуваних витрат та вигод суб'єктів господарювання, громадян та держави показав, що внаслідок дії регуляторного акта на досягнення встановлених цілей, найбільші витрати передбачаються для суб'єктів господарювання великого та середнього підприємництва – 497 874 грн/рік і для громадян, що також є суб'єктами господарювання – 150 072 грн/рік, тоді як для держави – 14 400 грн/рік.

При цьому і найбільші вигоди, які виникатимуть внаслідок дії запропонованого регуляторного акта, будуть для суб'єктів господарювання, що певною мірою виправдовують зазначені витрати, оскільки дія регуляторного акта сприятиме захисту бізнесу від фінансових втрат, забезпечуючи прозорий і юридично закріплений механізм повного відшкодування як прямих збитків, так і упущеної вигоди у разі неправомірного припинення права або зміною умов спеціального водокористування спричинені іншими водокористувачами, що можуть значно перевищувати витрати пов'язані з процедурою отримання первинної інформації про вимоги регулювання проекту акта.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта

Строк дії цього регуляторного акта необмежений, оскільки він регулює відносини, які мають пролонгований характер. Зміна строку дії регуляторного акта можлива в разі зміни законодавства України.

Строк набрання чинності регуляторним актом – наказ набиратиме чинності з дня його офіційного опублікування.

VIII. Визначення показників результативності дії регуляторного акта

Прогнозні значення показників результативності регуляторного акта встановлюються протягом різних періодів після набрання чинності актом, обов'язковими з яких повинні бути:

- кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія акта – 24921;
- розмір коштів і час, що витратимуться суб'єктами господарювання та/або фізичними особами, пов'язаними з виконанням вимог акта 647946 грн/рік;

- рівень поінформованості суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб з основних положень акта – високий;

- кількість випадків застосування дії Методики розрахунку збитків, завданих водокористувачам припиненням права або зміною умов спеціального водокористування.

Розмір надходжень до державного та місцевих бюджетів і державних цільових фондів, пов'язаних з дією акта – не передбачається.

ІХ. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності дії регуляторного акта

Відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься шляхом проведення базового, повторного та періодичного відстежень статистичних показників результативності акта, визначених під час проведення аналізу впливу регуляторного акта.

Базове відстеження результативності цього регуляторного акта здійснюватиметься після набрання ним чинності, оскільки для цього використовуватимуться виключно статистичні показники.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься через рік з дня набрання чинності цим регуляторним актом, але не пізніше двох років після набрання ним чинності. За результатами даного відстеження відбудеться порівняння показників базового та повторного відстеження.

Періодичне відстеження результативності буде здійснюватися один раз на кожні три роки починаючи з дня закінчення заходів з повторного відстеження результативності цього акта.

Вид даних, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності – статистичні.

У разі надходження пропозицій та зауважень щодо вирішення не врегульованих або проблемних питань буде розглядатись необхідність внесення відповідних змін.

Відстеження результативності регуляторного акта буде здійснюватися Держводагентством протягом усього строку його дії.

Міністр економіки та довкілля України

Олександр КРАВЧЕНКО

«___»_____ 2026 р.